

LA TRAVIATA

Několik slov o literární předloze Traviaty . . .

sentimentální příběh lásky mladého Armanda Duvala k Markétě Gotierové, k nejproslavenější kurtizáně pařížského polosvěta. Vypráví o její oběti a smrti. Román nese silné autobiografické rysy, vždyť i začáteční písmena hrdinova jména se shodují s A. Dumasem. Hrdinka románu skutečně žila. Jmenovala se Alphonsine Plessiová, ve společnosti ji znali pod jménem Marie Duplessiová. Zemřela v roce 1847 v pouhých třidvaceti letech na tuberkulózu. Její smrt inspirovala Dumase k napsání tohoto románu. Byla snad nejslavnější a nejpůvabnější kurtizánou Paříže té doby. Její hrob na Montmartru je dodnes ozdoben kaméliemi. Květinou, kterou pro ni vymyslel Dumas, a která měla být symbolem její krásy a neobyčejného půvabu.

Verdi znal Dámu s kaméliemi v obou zpracováních a námět jej zaujal svým neobyčejným citovým nábojem. Libretista F. M. Piave přejmenoval hrdinku na Violettu Valéry a zásluhou Verdiho a jen Verdiho, přečkala La traviata celá století. La traviata znamená v překladu — svedená z pravé cesty, pobloudilá a tento samotný titul již jasně určuje Verdiho stanovisko.

Čím je dnes opera nám? Vždyť dávno neexistuje společnost markýzů, baronů, vikomtů, dávno zmizely kurtizány s ekvipážemi. Ale dosud nezmizelo pokrytectví, zloba, křivda a především stále trvá a je hoden obdivu nejkrásnější lidský cit — láska, pro níž je člověka schopen největších obětí.

Inscenace se nesnaží o nic víc, než být ilustrací dobového příběhu. Vychází i z omezených scénických možností kulturních domů blízkého okolí, pro něž je především určena. Ale v pěveckém i hereckém projevu usiluje o pravdivost a spontánnost prožitku — zcela v duchu Verdiho hudby.

Miloslav Nekvasil

Alexander Dumas mladší vydal v roce 1848 svůj román „Dáma s kaméliemi“ s tematikou ze současného života pařížského „polosvěta“. Za velmi krátkou dobu byla s velkým úspěchem uvedena na jeviště její zdramatizovaná podoba.

V prvních kapitolách svého románu Dáma s kaméliemi píše autor: „Mezi čtenáři, kteří začali číst tento příběh, je jistě dost takových, kteří se již připravují knihu odložit z obavy, že jen omlouvá neřest a prostituci. Ale kdo z nás má právo soudit? Nepohrdejme ženou, která není matkou, sestrou, dcerou nebo manželkou. Neomezujme úctu pouze na rodinu a nebudme neshovívaví jen ze sobeckých důvodů. Přenechme na své životní pouti almužnu odpuštění těm, kteří propadli lidským vášním. Patřím k těm, kdo věří v každého člověka.“

A pak líčí dojímavý, dnes už snad příliš

GIUSEPPE VERDI

že jsou jen projevem jedné žízně, jedné touhy po absolutní lidské velikosti. A pochopíme, že Verdiho dramatičkou tvorbou nese lyrická vlna, vysoko vzvednutá podstata jeho vnitřního já.

V době kompozice Traviaty stál Verdi již v období svých mistrovských děl. Prošla premiéra Rigoletta [1851] a skladatel usilovně pracoval na Trubadúru. Třetím členem „romantické trilogie“ byla Traviata, která nás však uvádí do současnosti. Toto dílo bylo dobovým obrazem a chorobopisem měšťanské společnosti 19. století. Libreto napsal Piave podle románu A. Dumase mladšího — „Dáma s kaméliemi“. Podle tehdejšího mínění kritiků byl Rigoletto nejkrásnější, Trubadúr nejpůvabnější a Traviata nejpůvodnější a nejdojímavější. Mezi kritiky byli ovšem i takoví, kteří Verdimu neodpustili volbu tématu Traviaty. Podle nich byla opera oslavou neřesti, což dnešnímu divákovi připadne bezpochyby směšné. Traviatu dokončil Verdi za 45 dní a na benátské premiéře v roce 1853 — propadla. Verdi se však nevzdal. Po jeho důsledné úpravě a v novém obsazení slavila tato opera o rok později již své triumfy.

Jméno Giuseppe Verdiho je v dějinách hudby spojeno s největším rozkvětem italské opery 19. století. Obrovská odezva jeho díla v Itálii přešla i do ostatních národních kultur a jméno Giuseppe Verdiho obletělo na křídlech svět prudce a závratně a není snad řeči, v níž by nezněla jeho hudba. A jako každý hudebník, i Verdi byl složen z několika osobností. Verdi dramatik je právě tak osobitý, jako Verdi lyrik. Všechny postavy jeho oper mají něco společného mezi sebou navzájem — a také s autorem. Jsou až posedlé jednou vášní, a tuto vášň, tento plamen jsme schopni vnímat teprve tehdy, postavíme-li si je všechny vedle sebe. Je to jednou žízeň svobody, jednou nenávisti a jednou lásky. Teprve potom, když je spojíme, máme pravého Verdiho. A poznáme,

Je to hudební psychologické drama „očista hříšné ženy opravdovou hlubokou láskou“. Je to první „intimní“ drama Verdiho. Je ještě stále rozčleněna na uzavřená čísla jako předešlé opery, ale podstatný rozdíl je v tom, že doposud hudební charakteristika ve Verdiho operách spočívala vždy na několika hlavních postavách děje, zatímco v Traviatě dominuje ve všech jednáních pouze hrdinka — Violetta Valéry. Když sledujeme až do konce Violettin úděl — od bezstarostných zábav přes sebeobětování po naplnění nemilosrdně zasahujícího osudu — máme před sebou i hudební obraz celého díla. Citové bohatství, jež naplňuje Verdiho hudbu je zde neobyčejné. Vše je soustředěno do zpěvu, opera je přímo vrcholem historického vývoje bel canto.

GIUSEPPE VERDI

LA TRAVIATA

Opera o 4 dějstvích

Libreto F. M. Piave — Překlad: Zdeněk Knittel

Dirigent: Václav Návrat

Režisér: Miloslav Nekvasil

Sbormistr: Karel Kupka

Výtvarník scény: Oldřich Šimáček j. h.

Výtvarník kostýmů: Bohuslava Čiháková

Choreograf: zasloužilý umělec Albert Janíček

Korepetice: Jaromír Šalamoun, Miroslav Kolář

Violetta Valéry	Mária Turňová / Ivana Klíčnicková j. h.
Flora Bervoix	Bohuslava Jelínková / Alena Kupková
Annina	Radmila Minářová / Věra Nováková
Alfréd Germont	Jozef Ábel / Michael Kozelský
Jiří Germont, otec	Pavel Červinka / Vladimír Mach
Gaston de Leteriér	Karel Černý / Ladislav Malínek
Baron Douphal	Ivan Kusnjer / Vojtěch Zouhar
Markýz d'Aubigny	Jiří Hampejs / Jiří Paderta
Doktor Grenville	Jiří Čep / Karel Průša
Josef	Zdeněk Lazar / Zdeněk Mach
Sluha	Jan Bolech / František Malina
Sluha u Flory	Jindřich Randa / Karel Rzepa

Inspicient: Josef Jakš

Text sleduje: Emílie Hudcová / Anna Kubínová

Vedoucí technického provozu: Václav Kožušník

Jevištní mistři: Jan Benek, Zdeněk Václavek

Mistr osvětlení: Oldřich Malý

Vedoucí vlásenkárny: Vojmil Nytra

Vedoucí garderobiér: Zdeněk Sliva

Vedoucí rekvizit: Eva Wiesznerová

Vedoucí dekoračních dílen: Marcela Kožušniková

Vedoucí dámské krejčovny: Bohuslava Čiháková

Vedoucí pánské krejčovny: Milan Mončka

OBSAH OPERY

I. DĚJSTVÍ

Violetta Valéry a Alfréd Germont se setkávají poprvé ve společnosti u Violetty. Neobyčejný půvab a okouzlující chování hostitelky přitahuje především muže — zdá se, že celá Paříž podlehla jejímu kouzlu.

Alfréd svou opravdovostí a hloubkou citu se vymyká běžnému typu Violettiných citelů, a proto upoutává její pozornost. Tentokrát podlehá ona touze po hlubokém citu a opravdovém štěstí.

II. DĚJSTVÍ

Alfréd si svou milovanou odvedl z Paříže. Vzdálení od pařížského hlučného života se odávají svému štěstí. Aby krásné chvíle trvaly co nejdéle a nebyly zkaleny ničím z vnějšího světa, Violetta prodává své šperky, aby bylo z čeho žít. I Alfréd pochopil a odjíždí do Paříže získat peníze. A v jeho nepřítomnosti navštíví Violettu jeho otec. Žádá a prosí rozrušenou Violettu, aby se rozešla se synem. Její postavení kompromituje společensky nejen Alfréd, ale i celou rodinu. Její minulost nelze smazat, je tedy nutné v zájmu Alfréda, aby od něho ustoupila.

Violetta bojuje, ale nakonec ustupuje a vzdává se své veliké lásky. Nechce stát v cestě jeho

štěstí, ale tím okamžikem se také zhroutí všechny její naděje a touha žít. Alfrédovi píše dopis, ve kterém předstírá, že život na venkově ji omrzela a že odjíždí do Paříže.

III. DĚJSTVÍ

S milencem se neočekávaně setkává na plesu. Aby dostala slibu, danému Alfrédovu otci, předstírá lásku ke svému společníku. Zoufalý Alfréd se nedokáže ovládnout a hluboce Violettu před společností pohání. Jeho chování pobouří všechny přítomné, dokonce i jeho otce, který v úzkosti syna sledoval až na místo.

IV. DĚJSTVÍ

Hluboký žal, stesk a zoufalství způsobí, že zákeřná plicní choroba, která již dlouho trápila Violettu, propukne nyní s veškerou silou. Violettě ubývá síl, čeká na lékaře. Cítí, že dny jejího života jsou vyměřeny — touží ještě naposledy spatřit Alfréda. Její sen se splní. Alfréd se vrací ke své milované. Violettina velkorysost a nesobeckost obměkčila i otce Germonta, který svolí ke sňatku trpčících milenců. Violetta však umírá...

OBSAH

I. DĚJSTVÍ

Stěží, ale tím okamžikem se také zhroutil
všechny její naděje a touha žit. Alfredovi přeše
dopis, ve kterém předstírá, že žije na venku
a že se vrátil do Paříže.

III. DĚJSTVÍ

2. milenním se rozestavěly setkání na ples.
Aby dostala sílu, dávámu Alfredovi otci,
předstírá, že žije v jednom společném
Alfred se rozhodne oddat se hluboce Vio-
letě před společností pohán. Jeho chování
bodem všichni přitomně, dokonce i jeho
otec, který v úskotí syna sledoval až na
mimo.

II. DĚJSTVÍ

Alfred si svou milovanou odešel z Paříže.
Vzdání od pařížského hudebního života se od-
dávali svému štěstí. Aby získal chvilu ticha
co nejdříve a nebyl trápený tím, že neví
světa, Violetta prodává své šperky, aby dala
z čeho žít. Alfred pochopil a odjel do Paříže.

hluboký žal, stesk a zoufalství zřásoval, že zd-
kyně plně choroba, která jí dlouho trápila
Violetta, propukne nyní s veškerou silou. Vio-
letta upadá si, čeká na lékaře. Cítí, že žije
jeho života jsou nymfomanky — totiž ještě nepo-
sledy spatřit Alfreda. Její sen se splnit
se braci ke své milované. Violetta
sot a nesobeckost omráčila i otce Gertrudu,
který snil ke štěstí svých milenců. Vio-
letta však umírá...

Violetta
příběh se
přání a
když
pochopil
Alfred svou
opuštěná
prote
ještě ona
něm štěstí.

Alfred
Vzdání
dávali
co nejd-
světa, Vi-
z čeho žít.
Alfred po-
že získal

Vydalo Státní divadlo v Ostravě,
nositel Řádu práce, v redakci Evy Sýkorové.

Obálka Alois Holásek.

Grafická úprava Antonín Mosler.

Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p.,
provoz 22, Hollarova 14, Ostrava 1.